

DEL 3.
PROPAGANDA

“Det här systemet producerar sjukdom eftersom politiska, ekonomiska och lagstiftande normer värderar rikedom och vinster högre än människors hälsa och miljön. Vetenskapen är en nyckelfaktor i detta system; det finns en omfattande tradition av att manipulera belägg, data och analyser för att bibehålla fördelaktiga villkor för industrin.”

David Egilman, specialist miljömedicin²⁹⁷

Inledning

Det finns också en mängd forskning som visar att mobiltelefonstrålning inte orsakar effekter och det finns en rad experter som anser att det inte finns risker. Påståenden som ”forskarna är inte eniga” och det ”finns inga entydiga belägg” hörs ofta. Bakom påståendena döljer sig ett effektivt propagandamaskineri för att manipulera beslutsfattare och allmänhetens uppfattning om riskerna med verksamheten. Det handlar om att försvara enorma ekonomiska intressen.

”Under decennier har storföretagen utvecklat och finlipat vetenskaps-, lagstiftnings- och PR-strategier för att bibehålla sina möjligheter att göra vinster trots de faror som deras produkter och verksamhet innebär”, menar de amerikanska forskarna Susanna Rankin Bohme och David Egilman. Strategierna framgår av dokument som blivit offentliga under amerikanska domstolsingripanden.

I strategierna ingår att:

- Anlita vetenskapsmän som gör forskning som designats för att visa en viss produkts säkerhet, skapa tvivel om dess skadeeffekter och angripa forskare eller forskningsresultat som visar på faror med produkten
- Organisera grupper av industrivänliga ”oberoende” vetenskapsmän som stödjer industrins intressen

297 Egilman et al.: Over a Barrel. Corporate Corruption of Science and Its Effects on Workers and the Environment; Int J Occup Environ Health, 2005

- Bilda olika organisationer som försvarar de egna intressena
- Utnyttja och bearbeta media för att påverka opinionen²⁹⁸

När forskningen och experterna är de som ska fälla avgörandet för fortsatta vinster eller förluster för en industrigren som tillsammans omsätter många biljoner, kommer forskningen aldrig att vara entydig och forskarna aldrig ense. Forskning och experter kan köpas och har köpts sedan lång tid tillbaka.

”Samma vetenskapsmän som producerade tvivel åt till exempel tobaksindustri producerar numera tvivel åt kemikalieindustrin och i princip varje skadlig produkt som finns idag. Den forskning som dessa vetenskapsmän levererar åt sina kunder ger sken av att följa forskningens regler, men i själva verket är syftet att hjälpa företag att stoppa regleringar och vinna skadeståndsmål i domstolar”, skrev David Michaels i boken ”Doubt is their product”²⁹⁹. Han var på 1990-talet Clintonadministrationens ansvarige för säkerheten runt USA:s kärnvapenanläggningar. Tvivelproduktionen leder till att beslutsfattare invagas i en osäkerhet som gör att inga beslut om restriktioner tas. Villkoren blir fortsatt fördelaktiga för industrin. Tvivel är en produktförsvarsprodukt som ingår i en sedan länge etablerad strategi för att skydda det egna företaget eller branschen från tvingande regleringar som kan försämra omsättning och vinster.³⁰⁰

Bakom den pågående striden om forskningsresultat och tolkningsföretade om risk för hjärntumörer, DNA-skador, hjärnskador samt olika symtom av exponering för mobilstrålning och elektromagnetiska fält, ligger hot om sänkt omsättning, vinst, aktiekurs och enorma belopp i amerikanska skadeståndsprocesser för en industrigren som omsätter många biljoner årligen. Enligt bedömare vid utländska försäkringsbolag vågar

298 Rankin Bohme et al: Maximizing Profit and Endangering Health: Int J Occup Environ Health, 2005 Corporate Strategies to Avoid Litigation and Regulation

299 Strategin beskrevs redan i slutet av 60-talet av en anställd vid ett tobaksbolag: ”Tvivel är vår produkt”

300 Michaels; Doubt is their product: How Industry’s Assault on Science Threatens Your Health; 2008

ingen ens räkna på den ekonomiska chockvåg som ett erkännande av en cancerrisk skulle innebära för telekombolagen och världsekonomin. Ett medgivande om strålningens skadliga hälsoeffekter skulle inte enbart att drabba den strålningsproducerande industrin. Försäkringsbolagen risikerar också att drabbas hårt ekonomiskt. Ett av världens största försäkringsbolag Swiss Re skrev år 1997:

”EMF-problemet är mera farligt och hotfullt för försäkringsbolagen än vad man generellt har ansett. EMF-ärenden skulle kunna utsätta försäkringsbranschen för anspråk vid en nivå som kan hota dess existens”.³⁰¹

Det är i ljuset av den enorma ekonomiska pott som står på spel när vetenskapen ska värderas, som frågan om mobiltelefonins risker bör och måste analyseras. Mobiltelefonföretagen bevakar noggrant forskningsläget. Forskningen, det som kallas vetenskap, har tagits som gisslan i en industristrategi för att försvara den egna verksamheten eftersom vetenskapen getts en allt viktigare domarroll som ska avgöra om verksamheten är farlig eller inte.

Myndigheter och politiker utbildas också sedan drygt 15 år av industriella PR-kampanjer som planterade och marknadsförde begreppet ”välgjord forskning” (sound science).³⁰² Den ”välgjorda forskningen” är den industrikontrollerade. Verkligheten, människors och miljöns reaktioner på industriföroreningarna och industrins produkter, kan industrin inte kontrollera. Därför ska allmänheten och beslutsfattarna enbart bry sig om det som industrin har kontroll över. Begreppet ”sound science” som skapats av PR-firmor för att skydda industriföretag mot hotande regleringar och kostsamma skadestånd,³⁰³ hörs nu

301 Swiss Re: Electrosmog—A Phantom risk, 1997

302 Egilman, D.: Rankin Bohme, S.: Corporate Corruption of Science; Int. J. of Envir. Healt; 2005 samt Legacy Tobacco Documents; <http://legacy.library.ucsf.edu/tid/swy88e00>

303 Ong, E., Stanz, S.: Constructing “sound science” and “good epidemiology”: tobacco, lawyers, and public relations firms; Am J Public Health. 2001

eka från såväl WHO som SSM i strålningsfrågan. All annan forskning avfärdas enligt samma logik som ”bristfällig” eller ”junk science”, alternativt måste ”mer forskning” göras. Beviskraven ställs så högt att de aldrig kan nås.

En stor del av forskningen om mobiltelefonriskerna kontrolleras av mobiltelefonföretagen. De finansierar studier som designats för att inte visa några effekter eller ”upprepar” studier som tidigare visat effekter. De redovisar sedan att det tidigare resultatet ”inte gick att upprepa”.

På det här sättet läggs effektivt en dimridå över riskbilden. Forskningsområdet har förvandlats till ett pingpong-spel som slutar med att tvivel effektivt sprids över riskbilden när en studie rapporterar risker och nästa studie inga risker. För de flesta har det säkerligen varit ytterst förvirrande att ena månaden läsa: ”Mobilen kan ge cancer” och nästa månad ”mobilen ger inte cancer” eller ”mobilen är ofarlig”. Det som medias motstridiga budskap och experternas motstridiga uppfattningar speglar är ett ställningskrig om allmänhetens och beslutfattarnas uppfattning. Det har också lett till önskat resultat. Många människor tror fortfarande att ”inga effekter påvisats”, trots den massiva forskning som sedan närmare 50 år tillbaka visar en allvarlig riskbild.

Det är mindre känt att det lugnande budskapet har sina rötter i mobilindustrin och få vet att ett enormt propagandamaskineri gjort denna iscensättning möjlig. Detta maskineri har bland annat lyckats bygga upp en alternativ skraddarsydd forskningsbild, en expertkartell, och en lobbyapparat som fått ett stort inflytande inom olika nationella och internationella myndigheter och beslutande organ. Men de enorma resurser som mobilindustrin lägger ner för att mörklägga riskerna slutar inte där. Det finns exempel på regelrätta förtalskampanjer mot forskare som publicerar rapporter som visar risker.

Hela detta spel är ett cyniskt agerande eftersom mobiltelefonindustrin är väl medveten om riskerna. Detta medges aldrig offentligt men

framkommer i vissa dokument, exempelvis i den patentansökan som den schweiziska motsvarigheten till Telia, Swisscom, lämnat in på en teknik för att minska strålningen från trådlösa datanätverk:

”Elektrosmogens påverkan på människokroppen är ett väl känt fenomen. Hälsoriskerna från mobiltelefonsändare, mobiltelefoner och DECT-telefoner har varit ett explosivt ämne bland allmänheten åtminstone sedan det enorma genombrottet av mobilfontekniken under 1990-talet. När exempelvis mänskliga blodceller bestrålas med elektromagnetiska fält, har tydliga skador på det ärftliga materialet visats och det har funnits indikationer på en förhöjd cancerrisk ... Det har alltså visats att mobilstrålning kan orsaka skador på det genetiska materialet, i synnerhet på vita blodceller varvid både DNA skadas och antalet kromosomer förändras. Denna mutation kan leda till ökad cancerrisk.”³⁰⁴

304 WO 2004/075583 A1; Applicant: Swisscom AG